

rum: ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi: quod quidem ut facilius probare posset, varia deinde affert exempla et similitudines: alibi vero, cum verba illa interpretaretur: (a) Omnia quaecumque Dominus voluit, fecit in cælo et in terra: Licet, inquit, (b) figura panis et vini videatur, nihil tamen aliud quam caro Christi et sanguis post consecrationem credendum est. Atque eisdem fere verbis eandem sententiam sanctus Hilarius (c) exponens, docuit, quamvis extrinsecus panis et vinum videatur, vere tamen corpus et sanguinem Domini esse.

Cur Eucharistia post consecrationem panis vocetur.

XXXVIII. Sed moneant pastores hoc loco mirandum non esse, si post consecrationem panis etiam vocetur: hoc enim nomine Eucharistia appellari consuevit; tum quia panis speciem habeat, tum quia naturalem alendi et nutriendi corporis vim, quæ panis propria est, adhuc retineat. Eam autem esse sacrarum Litterarum consuetudinem, ut res ita appellet, ejusmodi esse videantur, satis ostendit quod in Genesi dictum est, (d) tres viros Abrahamæ apparuisse, qui tamen tres Angeli erant. Et duo illi qui Apostolis, ascendente in cælum Christo Domino, apparuerunt, cum essent Angeli, (e) viri dicuntur. Vide divum Thomam, 5 p. q. 75, art. 5 et 4.

Conversio quæ fit in Eucharistia ut caule populi explicanda.

XXXIX. Difficillima est omnino hujus mysterii explicatio: sed tamen conabuntur pastores, iis

(a) Ps. 134, 6. — (b) De Consecr. dist. 2, c. Omnia. — (c) Hilari. de Trin. lib. 8. et de Consecr. dist. 2, c. 23. — (d) Genes. 18, 2. — (e) Act. 1, 10.

qui magis in divinarum rerum cognitione profecerunt (nam qui adhuc imbecilliores sunt, verendum esset ne rei magnitudine opprimerentur), conabuntur, inquam, tradere hujus admirabilis conversionis modum, quæ ita fit, ut tota panis substantia divina virtute in totam corporis Christi substantiam, totaque vini substantia in totam sanguinis Christi substantiam, sine ulla Domini nostri mutatione convertatur. Neque enim Christus aut generatur, aut mutatur, aut augetur, sed in sua substantia totus permanet. Quod mysterium cum divus Ambrosius (a) declarat: Vides, inquit, quam operatorius sit sermo Christi. Si ergo tanta vis est in sermone Domini Jesu, ut inciperent esse quæ non erant, mundus scilicet: quanto magis operatorius est, ut sint quæ erant, et in aliud commutentur? In quam sententiam alii etiam veteres et gravissimi Patres scriptum reliquerunt; divus quidem (b) Augustinus: Fideliter fatemur ante consecrationem panem esse et vinum, quod natura formavit; post consecrationem vero carnem Christi et sanguinem quod benedictio consecravit; Damascenus: (c) Corpus secundum veritatem conjunctum est divinitati, corpus ex sancta Virgine: non quod ipsum corpus assumptum de cælo descendat, sed quod ipse panis et vinum in corpus et sanguinem Christi transmutentur.

Hæc conversio transsubstantiatio dicitur.

XI. Hæc itaque admirabilis conversio convenienter et proprie a sancta catholica Ecclesia Transsubstantiatio est appellata, quemadmodum sacra Tridentina Synodus (d) docuit. Ut enim ge-

(a) D. Amb. lib. 4, de Sacr. c. 4. — (b) Citatur de Consecr. dist. 2, c. Nos autem. — (c) Lib. 4, de Orthod. fid. c. 14. — (d) Trid. sess. 13, c. 4; et can. 2, et de Consecr. dist. 2, c. Panis.

neratio naturalis, quod forma in ea mutatur, recte et proprie transformatio dici potest, ita etiam quod in sacramento Eucharistiæ tota unius rei substantia in totam alterius rei substantiam transeat, verbum transsubstantiationis recte et sapienter a majoribus nostris inventum est.

De transsubstantiatione curiosius non inquirendum.

XLII. Sed illud sæpissime a sanctis Patribus repetitum fideles admonendi sunt, ne curiosius inquirent quo pacto ea mutatio fieri possit. Nec enim percipi a nobis potest, nec in naturalibus mutationibus, aut in ipsa rerum creatione ejus rei exemplum aliquid habemus. Verum, quid hoc sit, fide cognoscendum est; quomodo fiat, (a) curiosius non inquirendum.

Totum Christi corpus in minima particula continetur.

XLIII. Non minorem vero cautionem pastores adhibeant oportet, in eo etiam mysterio explicando, quo modo Christi Domini corpus (b) vel in minima panis particula, totum contineatur: vix enim unquam hujusmodi disputationes instituendæ erunt; sed tamen quando christiana charitas hoc postulaverit, primum quidem meminerint fidelium animos illa voce præmanire: (c) Non erit impossibile apud Deum omne verbum.

Quonam modo Christus existat in Eucharistia.

XLIII. Deinde vero doceant Christum Dominum in hoc sacramento ut in loco, non esse: etenim

(a) Eccl. 5, 22, — (b) D. Thom. 5 p., q. 76. Trid. sess. 15, c. 3 et can. 7, et Florent. in Decr. Eugen.— (c) Luc. 1, 37.

locus res ipsas consequitur, ut magnitudine aliqua præditæ sunt. Christum vero Dominum ea ratione in sacramento esse non dicimus, ut magnus aut parvus est, quod ad quantitatem pertinet, sed ut substantia est. Substantia enim panis in Christi substantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem convertitur. Nemo vero dubitat substantiam æque in parvo atque in magno spatio contineri. Nam et aeris substantia totaque ejus natura sic in parva, ut in magna aeris parte, itemque tota aquæ natura non minus in urnula, quam in flumine insit necesse est. Cum igitur panis substantiæ corpus Domini nostri succedat, fateri oportet, ad eundem plane modum in sacramento esse, quomodo panis substantia ante consecrationem. Ea vero utrum sub magna, an sub parva quantitate esset, nihil ad rem omnino pertinebat.

Accidentia sine subjecto constant in Eucharistia.

XLIV. Tertium restat, quod in hoc sacramento maximum atque admirabile videatur, quod quidem, jam duobus aliis explicatis, facilius a pastoribus tractari posse existimandum est, panis videlicet et vini species in hoc sacramento sine aliqua re subjecta constare: nam cum antea demonstratum sit corpus Domini et sanguinem vere in sacramento esse, ita ut nulla amplius subsit panis et vini substantia, quoniam ea accidentia Christi corpori et sanguini inherere non possunt, relinquuntur ut supra omnem naturæ ordinem ipsa se nulla alia re nisi sustentent. (a) Hæc

(a) Vide de Cons. dist. 7, c. Nos autem, et Decr. lib. 1. tit. de Cel. miss. c. Cum. Matth. et D. Th. 5 p., q. 75, a. 5, et q. 77, a. 2.

perpetua et constans fuit catholicæ Ecclesiæ doctrina; quæ etiam facile eorum testimoniorum auctoritate confirmari poterit, quibus antea plenum factum est, nullam residere in Eucharistia panis aut vini substantiam.

Debita fidelium erga Eucharistiam.

XLV. Sed nihil magis fidelium pietati convenit, quam, omissis subtilioribus quæstionibus, hujus admirabilis sacramenti majestatem venerari et colere; ac deinde in eo summam Dei providentiam suspicere, quod sacrosancta mysteria sub panis et vini specie administranda instituerit.

Cur sub speciebus panis et vini Eucharistia sit instituta.

XLVI. Nam cum a communi hominum natura maxime abhorreat, humanæ carnis esca aut sanguinis potionem vesci, sapientissime fecit, ut sanctissimum corpus et sanguis sub earum rerum specie, panis, inquam, et vini, nobis administrarentur, quorum quotidiano et communi alimento maxime delectamur. Adjunctæ vero etiam sunt duæ illæ utilitates, quarum prima est, quod ab infidelium calumniis liberati sumus, quas facile effugere non possemus, si Dominum sub propria specie comedere videremur: altera est, quod dum corpus et sanguinem Domini ita sumimus, ut tamen, quod vere sit, sensibus percipi non possit, hoc ad fidem in animis nostris augendam plurimum valet: quæ fides, ut sancti Gregorii (a) sententia pervulgatum est, ibi non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum. Vide Cyrill, lib. 4 in Joan. c. 22, Cypr. de Cana Domini. Amb. de Sacram. lib. 4, c. 4. Aug. tract.

(a) Hom. 26 sup. Evang.

27, in Joan. D. Thom. p. 3, q. 74, art. 1, et q. 75, art. 1. Hæc autem, quæ hactenus exposita sunt, non nisi magna adhibita cautione, pro audientium captu, et temporum necessitate explicanda erunt.

Vis Eucharistiæ mirabilis et fructus innumeri.

XLVII. Verum, quæ de hujus admirabilis (a) sacramenti virtute et fructibus dici possunt, nullum esse genus fidelium existimandum est, ad quos earum rerum cognitio non pertineat, et quibus maxime necessaria videri non debeat. Ut enim Eucharistiæ utilitatem fideles intelligant, ob eam potissimum causam, quæ de hoc sacramento, tam multis verbis disseruntur, cognoscenda sunt. Sed quoniam immensæ ejus utilitates et fructus nulla oratione explicari possunt: unus aut alter locus a pastoribus tractandus erit, ut ostendant, quæ in sacrosanctis illis mysteriis bonorum omnium copia et affluentia inclusa sit.

Omnium sacramentorum fons est Eucharistia.

XLVIII. Hoc vero aliqua ex parte ita assequuntur, si omnium sacramentorum vi atque natura patefacta, Eucharistiam fonti, cætera rivulis comparaverint; vere enim ac necessario fons omnium gratiarum dicenda est: cum fontem ipsum cælestium charismatum et donorum omniumque sacramentorum auctorem Christum Dominum admirabili modo in se contineat: a quo tanquam a fonte ad alia sacramenta, quidquid boni et perfectionis habent, derivatur. Ex hoc igitur divinæ gratiæ amplissima munera, quæ nobis hoc sacramento impertiuntur, facile colligi poterunt.

(a) Trid. sess. 13, c. 5 et can. 5. Iren. lib. 4, c. 14. Cyrill. lib. 4 in Joan. c. 11 et 14. Chrysost. homil. 45, in Joan. D. Thom. 3 p., q. 79.

Quod citus corpori, illud Eucharistia spiritui confert.

XLIX. Commode etiam fieri videbitur, si panis et vini natura quæ hujus sacramenti symbola sunt perpendatur. Nam quos usus corpori panis et vinum affert, eos omnes animæ salutem et jucunditati, ac meliori quidem et perfectiori ratione. Eucharistiæ sacramentum præbet. Neque enim hoc sacramentum in substantiam nostram ut panis et vinum mutatur, sed nos quodammodo in ejus naturam convertimur: ut recte illud divi Augustini (a) ad hunc locum transferri possit: Cibum sum grandium: cresce et manducabis me: nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ; sed tu mutaberis in me. Vide Ambros. lib. 5. de Sacram. c. 1, et Chrys. hom. 45 in Joannem.

Gratia per Eucharistiam influit in animam.

L. Quod (b) si gratia et veritas per Jesum Christum facta est, in animam quoque influat est necesse, cum eum pure et sancte accipias, qui de se ipso dixit: (c) Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo. Nam qui pietatis et religionis studio affecti hoc sacramentum sumunt, nemini dubium esse debet, quin ita Filium Dei in se admittant, ut ejus corpori tanquam viva membra inserantur; siquidem scriptum est: (d) Qui manducat me, et ipse vivet propter me. Item: Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Quem locum Cyrillus (c) dum interpretatur, inquit: Dei Verbum uniens se ipsum propriæ carni, fecit ipsam vivificativam. Eum ergo decebat miro quo-

(a) Lib. 7. conf. c. 10. — (b) Joan. 1, 12. — (c) Joan. 6, 51. — (d) Joan. 6, 51. — (e) Lib. 4. in Joan. c. 12 et 14, et Ep. 10 ad Nestor.

dam modo uniri corporibus per sacram ejus carnem, et pretiosum sanguinem, quæ accipimus in benedictione vivificativa, in pane et vino.

Ubi peccatum, ibi nil prodest Eucharistia.

LI. Verum, quod dicitur Eucharistia gratiam tribui, pastores admoneant oportet ita intelligendum non esse, perinde ac necesse non sit, ut qui reipsa hoc sacramentum utiliter percepturus est, gratiam antea adeptus fuerit. Constat enim quemadmodum mortuis corporibus naturale alimentum nihil prodest, ita etiam animæ, quæ spiritu non vivit, sacra mysteria non prodesse.

Nota. Ac propterea panis et vini speciem habent, ut significetur, non quidem revocandæ ad vitam animæ, sed in conservandâ causa instituta esse.

Propter Eucharistiam etiam prima gratia datur, et cur.

LII. Verum hoc ideo dictum est, quoniam prima etiam gratia (qua omnes præditos esse oportet, antequam sacram Eucharistiam ore contingere audeant, (a) ne judicium sibi manducent et bibant) nemini tribuitur, nisi hoc ipsum sacramentum desiderio et voto percipiant. Est enim omnium sacramentorum finis, et ecclesiasticæ unitatis ac conjunctionis symbolum; neque extra Ecclesiam consequi gratiam ullus potest.

Nota. Deinde, quoniam, uti corpus cibo naturali non conservatur modo, sed etiam augetur, gustusque novam quotidie ex eo voluptatem et suavitatem percipit, ita etiam sacræ Eucharistiæ cibus non solum animam sustentat, sed vires illi addit, efficitque ut spiritus divinarum rerum

(a) 1 Cor. 11, 29.

delectatione magis ac magis commoveatur: ob eam causam fit ut gratiam hoc sacramento tribui recte et verissime dicatur, jure enim mannae comparari potest, (a) ex quo omnis saporis suavitatis percipiebatur.

Leviora peccata per Eucharistiam remittuntur.

LIII. Remitti vero Eucharistia, et condonari leviora peccata, quæ venialia dici solent, non est quod dubitari debeat. Quidquid enim cupiditatis ardore anima amisit, dum levi aliqua in re parum offendit, totum id Eucharistia, eas ipsas minores culpas abstergens, restituit: quemadmodum etiam (neque enim a proposita similitudine discedendum videtur) quod innati caloris vi quotidie detrahatur ac deperit, paulatim addi et refici naturali alimento sentimus. Quare merito a divo Ambrosio (b) de hoc celesti sacramento dictum est: Iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis.

Innocent. III, lib. 4 de Myst. miss. c. 44. Cyrill. lib. 4 in Joannem, c. 17. et lib. 3, c. 56. Inter opera divi Bernardi habetur cujusdam sermo Domini qui incipit: Panem Angelorum, et singularis est de Eucharistia, videatur et D. Thomas 3 p., q. 79.

Nota diligenter.

Verum hæc de iis peccatis intelligenda sunt, quorum sensu et delectatione animus non permoveatur.

Contra adversa roborat Eucharistia.

LIV. Illa præterea in sacris mysteriis vis est, (c) ut nos a criminibus puros et integros atque a

(a) Sap. 16, 20. — (b) Lib. 4 de Sacr. c. 6, et lib. 3, c. 4. — (c) Aug. tract. 26 in Joan.

tentionum impetu incolumes servet, ac tanquam celesti medicamento animam præparet, ne alicujus mortiferæ perturbationis veneno facile infici ac corrumpi queat, atque ob eam etiam causam, ut testatur divus Cyprianus, (a) cum olim a tyrannis fideles ad tormenta et cædem propter christiani nominis confessionem vulgo raperentur, ne illi forte dolorum acerbitate victi, in salutari certamine deficerent, vetus in Ecclesia catholica mos fuit, ut eis ab Episcopis Dominici corporis et sanguinis sacramenta præberentur.

Libidinem cohibet Eucharistia.

LV. Sed carnis etiam libidinem cohibet ac reprimat: dum enim charitatis igne animos magis incendit, concupiscentiæ ardorem restinguat necesse est.

Eucharistia viam munit ad æternam gloriam.

LVI. Postremo, ut uno verbo omnes hujus sacramenti utilitates et beneficia comprehendantur, dicendum est, sacræ Eucharistiæ summam vim esse ad æternam gloriam comparandam. Scriptum est enim: (b) Qui manducatur meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die. *Vide Chrysost. de Sacerdotio. Dial. 6. S. Thomas, 3 p., q. 79, art. 2.*

Hujus videlicet sacramenti gratia fideles, dum hanc vitam degunt, summa conscientiæ pace et tranquillitate perfruuntur: deinde ejus virtute recreati, non secus atque Elias, (c) qui subcinericiæ panis fortitudine ambulavit usque ad montem Dei Horeb, cum ex vita emigrandi tempus advenit,

(a) Lib. 1 Epist. 2 ad Corn. — (b) Joan. 6, 54. — (c) Reg. 19, 6.

ad æternam gloriam et beatitudinem ascendunt.

Nota. Hæc omnia a pastoribus latissime explicabuntur, si vel divi Joannis c. 6, in quo multiplices hujus sacramenti effectus aperiuntur, tractandum sumpserint: vel admiranda Christi Domini facta percurrentes, ostenderint, cum eos jure ac merito beatissimos fuisse existimamus, in quorum (a) tecta mortalis receptus est, vel qui illius (b) vestis aut fimbriæ tactu sanitatem recuperarunt: multo nos beatiores et feliciores esse, in quorum animas immortali gloria præditus ingredi non gravetur, ut ejus vulnera sanet omnia, eamque amplissimis muneribus ornata sibi conjungat.

Triplex modus sumendi Eucharistiam.

LVII. Verum docendum est, a quibus ingentes illi sacre Eucharistiæ fructus, qui modo commemorati sunt, percipi possint: neque unam tantum esse communicandi rationem, ut fidelis populus discat meliora chrisinata æmulari. Recte igitur et sapienter majores nostri, ut in Tridentina synodo (c) legimus, tres hujus sacramenti sumendi rationes distinxerunt.

Sacramentaliter.

Alii enim sacramentum tantum accipiunt, ut peccatores, qui sacra mysteria impuro ore et corde accipere non verentur, quos Apostolus ait (d) indigne manducare et bibere corpus Domini. De his divus Augustinus (e) ita scribit: Qui non manet in Christo, et in quo non manet Christus, procul dubio non manducat spiritualiter ejus carnem,

(a) Luc. 19, 9. — (b) Matth. 9, 20, et 14, 56. — (c) De consec. dist. 2, can. 46, sess. 15, cap. 8. — (d) 1 Cor. 11, 29. — (e) In Joan. tract. 16, et contra Donat. lib. 5, cap. 8.

licet carnaliter et visibiliter premat dentibus sacramenta corporis et sanguinis. Qui itaque hoc modo affecti sacra mysteria recipiunt, non solum ex his nullum capiunt fructum, sed ipso Apostolo teste, (a) judicium sibi manducant et bibunt.

Spiritualiter.

Alii vero spiritu tantummodo Eucharistiam sumere dicuntur, ii sunt qui desiderio et voto propositum cælestem illum panem comedunt, fide viva incensi, (b) quæ per dilectionem operatur: ex quo si non omnes, maximos certe utilitatis fructus consequuntur.

Sacramentaliter et spiritualiter.

Alii denique sunt, qui sacramento et spiritu sacram Eucharistiam percipiunt: qui cum ex Apostoli doctrina (c) prius se probaverint, ac veste nuptiali ornati ad divinam hanc mensam accesserint, ex Eucharistia capiunt uberrimos illos, quos antea diximus, fructus.

Nota. Quare perspicuum est eos se maximis et cælestibus bonis privare, qui cum ad corporis Domini sacramentum etiam sumendum parati esse possint, satis habent spiritu tantum sacram communionem accipere.

Ad Eucharistiam accedens præparare se debet, et cur.

LVIII. Sed jam docendum est qua ratione præparatos fidelium animos esse oporteat, antequam ad sacramentalem Eucharistiæ perceptionem veniant.

Primo. — Ac primum quidem, ut pateat eam præparationem maxime necessariam esse, Salva-

(a) 1 Cor. 11, 29. — (b) Gal. 5, 6. — (c) 1 Cor. 11, 28.

toris nostri exemplum proponendum est. Nam antequam Apostolis pretiosus corporis et sanguinis sui sacramenta daret, quamvis jam mundi essent (a), pedes eorum lavit, ut declararet omnem diligentiam adhibendam esse, ne quid nobis ad summam animi integritatem et innocentiam desit, cum sacra mysteria percepturi sumus.

Secundo. — Deinde vero fideles intelligant quemadmodum, si optime affecto et preparato animo Eucharistiam aliquis sumat, amplissimis cœlestis gratiæ muneribus ornatur; ita contra, si imparatus accipiat, non solum nihil commodi, sed maxima etiam incommoda et detrimenta eum accipere. Optimis enim rebus et maxime salutaribus hoc proprium est, ut, si in tempore iis utamur, vehementer prosint: sin alieno tempore adhibeantur, perniciem et exitum afferant. Quare mirandum non est ingenita quoque et præclarissima Dei dona, cum bene constituto animo accipiuntur, ad cœlestem gloriam consequendam maximo nobis adjumento esse; at vero, cum iis nos ipsos indignos præbemus, sempiternam mortem afferre.

Exemplum.

Id vero arcæ Domini exemplo comprobatur; arca enim fœderis, qua nihil præstantius Israeliticus populus habuit, cui etiam per illam maxima et innumerabilia beneficia Dominus tribuerat, (b) a Philistæis ablata summam illis pestem et calamitatem cum æterno dedecore conjunctam importavit; sic etiam cibi, qui ore accepti in stomachum bene affectum illabuntur, corpora alunt et sustentant; qui vero in stomachum vitiosis humoribus plenum infundi solent, graves

(a) Joan. 13, 5. — (b) 1 Reg. 5, toto.

morbos efficiunt. De præparatione ad Euchar. requisita, vide Trident. sess. 13, c. 7. et cant. 11. Basil. g. 172, regul. brev. et serm. 2 de Baptism. Cypr. toto fere lib. de Lapsis, agendo de Pœnit. Aug. serm. 1 de Temp. Chrys. hom. 44, 45, 46 in Joannem et in hom. 85.

Præparatio animæ ad Eucharistiam.

LIX. Prima. — Prima itaque illam præparationem fideles adhibeant, ut discernant mensam a mensa, hanc sacram ab aliis profanis, cœlestem hunc panem a communi. Atque hoc fit, cum certo credimus præsens esse verum corpus et sanguinem Domini, quem in cœlo Angeli adorant, (a) ad cujus nutum columnæ cœli contremiscunt et pavent, (b) cujus gloria plenum est cœlum et terra. Hoc nimirum est, (c) dijudicare corpus Domini, quod Apostolus admonuit: potius tamen mysterii magnitudinem venerari potius oportet quam in disputationibus ejus veritatem curiosius perquirere.

Secunda. — Altera vero illa præparatio maxime necessaria est, ut unusquisque a seipso quærat, num pacem cum aliis habeat, num proximos vere atque ex animo diligit? (d) Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquod adversus te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum.

Tertia. — Deinde conscientiam nostram scrutari diligenter debemus, ne forte exitiali aliquo peccato contaminati simus, cujus poenitere necesse sit, ut prius contritionis et confessionis medica-

(a) Job. 26, 11. — (b) Isa. 6, 5. — (c) 1 Cor. 11, 29. — (d) Matth. 5, 25.

mento illud eluatur: definitum est enim a sancta Tridentina Synodo (a) nemini licere, quem mortalis peccati conscientia stimulet, si sacerdotis facultas data sit, antequam se sacramentali confessione purgaverit, quantumvis sibi contritus esse videatur, sacram Eucharistiam accipere. *Chrysost. homil. 50 in Genes. et 20 in Matth. Cypr. in lib. de Lapsis.*

Quarta. — Præterea taciti cum animis nostris cogitemus, quam indignissimus, quibus divinum hoc beneficium a Domino tribuatur: quare illud centurionis, de quo idem ipse Salvator testatus est, (b) se non invenisse tantam fidem in Israel, ex animo dicendum est: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum.

Quinta. — Exquiramus etiam a nobis ipsis in illud Petri usurpare nobis liceat: (c) Domine, tu scis quia amo te. Meminisse enim oportet, eum qui (d) sine veste nuptialis in domini convivio acuberat, in tenebrosam carcerem conjectum, semper pœnis addictum fuisse.

Præparationes corporis ad Eucharistiam.

LX. Neque vero animi solum, sed etiam corporis præparatione opus est; nam jejuni ad sacram mensam accedere debemus, ita ut saltem a dimidia antecedentis diei nocte, usque ad illud temporis punctum, quo Eucharistiam accipimus, nihil omnino comederimus aut hiberimus. *Vide August. Epist. 118, c. 6, et lib. 1 ad inquis. Januarii, c. 6.*

Conjugum.

LXI. Postulat etiam tanti sacramenti dignitas, ut qui matrimonio conjuncti sunt, aliquot dies a

(a) Sess. 13, can. 11. — (b) Matth. 8, 10. — (c) Joan. 21 15. — (d) Matt. 22, 12, 15.

conubitu uxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti (a), qui cum panes propositionis a sacerdote accepturus esset, purum se et pueros suos ab uxorum consuetudine, tres ipsos dies esse professus est. Hæc fere sunt, quæ maxime observari a fidelibus oportet, ut se ad sacra mysteria utiliter accipienda antea parent: reliqua enim, quæ hac in re provideantur, ad hæc ipsa capita facile redigi poterunt. *Gregor. in responsione 10 ad interrog. August. et hab. 53, q. 4, c. 7. August. serm. 2 de Temp. et 244.*

Saltem semel in anno quisque communicare tenetur.

LXII. Sed ne forte aliqui segniores ad hoc sacramentum percipiendum reddantur, quod tantam præparationem adhibere grave admodum et difficile ducant, fideles sæpe admonendi sunt, omnibus eam legem propositam esse, ut sacram Eucharistiam accipiant. Præterea, constitutum est ab Ecclesia, ut qui semel saltem singulis annis in Pascha non communicaverit, ab Ecclesia arceatur. *Concilium Later. c. 28, et habetur l. 5. Decret. tit. de Pœnit. et remiss. c. Omnis utriusque sexus; Trid. sess. 13, c. 9.*

Ad frequentem usum Eucharistiæ hortandi sunt fideles.

LXIII. Neque tamen fideles hoc satis habeant, se hujus decreti auctoritati obtemperantes semel tantummodo corpus Domini quotannis accipere: verum sæpius iterandam Eucharistiæ communionem existiment. Utrum autem singulis mensibus, vel hebdomadis, vel diebus id magis expedit, certa omnibus regula præscribi non potest, re-

(a) 1 Reg. 21, 3, 4.

runtamen illa est sancti Augustini (a) norma certissima: Sic vive, ut quotidie possis sumere. Quare parochi parati erunt fideles crebro adhortari, ut quemadmodum corpori in singulos dies alimentum subministrare necessarium putant: ita etiam quotidie hoc sacramento alendæ et nutriendæ animæ curam non abiciant: neque enim minus spiritali cibo animam, quam naturali corpus indigere perspicuum est. Vehementer autem proderit hoc loco repetere maxima illa et divina beneficia, quæ, ut antea demonstratum est, ex Eucharistiæ sacramenti communione consequimur: illa etiam figura erit addenda, (b) cum singulis diebus corporis vires manna reficere oportebat: itemque sanctorum Patrum auctoritates, quæ frequentem hujus sacramenti perceptionem magnopere commendant. Neque enim unius sancti Patris Augustini ea fuit sententia: Quotidie peccas, quotidie sume: sed, si quis diligenter attenderit, eundem omnium Patrum, qui de hac re scripserunt, sensum fuisse, facile comperiet. *Ad frequentem communionem hortatur Augustinus de verbis Domini serm. 28, sed hic sermo cum non sit Augustini sed Ambrosii, lib. 5 de Sacrament. c. 4, rejectus est in appendicem tom. 10. Item vide eundem August. Epist. 118, c. 5. item Ignat. ad Ephes. satis ante finem. Basil. Epistol. ad Cæsar. patr. Ambros. lib. 5 de Sacram. c. 4. Chrys. hom. 61. ad populum Antiöch. Cypr. de Oratione Dominica ad hæc verba, Panem nostrum quotidianum. Hieron. Epist. 28 ad Lucin. vers. finem. Cyril. lib. 5 in Joan. c. 57. Vide etiam de Consecr. dit. 2, per nulla capita hac de re.*

(a) Aug. de Verbis Domini, serm. 28, qui desumptus est ex Ambros. lib. 5 de Sacram. cap. 4. — (b) Exod. 16, 21, 22.

Quotidie olim fideles communicabant.

LXIV. Ac tempus quidem olim fuisse cum fideles quotidie Eucharistiam acciperent, ex Apostolorum Actis intelligimus: omnes enim, qui tunc christianam fidem profitebantur, vera et sincera charitate ita ardebant, ut cum (a) sine intermissione orationibus et aliis pietatis officiis vacarent, quotidie ad sacra Dominici corporis mysteria sumenda parati invenirentur. Eam postea consuetudinem, quæ intermitteri videbatur, Anacletus sanctissimus martyr et pontifex (b) alia ex parte renovavit: præcepit enim ut ministri, qui Missæ sacrificio interessent, communicarent: quod ab Apostolis constitutum esse affirmaret. Diu etiam in Ecclesia ille mos fuit, ut sacerdos, peracto sacrificio, cum Eucharistiam sumpsisset, ad populum qui aderat conversus, his verbis ad sacram mensam fideles invitaret: Venite, fratres, ad communionem. Tunc qui parati erant, summa cum religione sacrosancta mysteria sumebant. *De quotidiana communione vide Dionysium de Eccles. hierarch. c. 5, parte 2. Hieronym. Epist. 28 ad Lucin. Gregorium lib. 2, dialog. c. 25. Item vide lib. de Eccles. dogmatibus, c. 55, et citatur de Consecr. dist. 2, c. 15.*

Ter in anno communicare olim erat præceptum.

LXV. Sed cum deinde charitas et pietatis studium adeo refrixisset, ut raro admodum ad communionem fideles accederent, sancitum est a Fabiano Pontifice, (c) ut ter quotannis, in Natali Domini, et Resurrectione, et Pentecoste omnes

(a) Act. 2, 42, 45. — (b) De Cons. dist. 2, c. 10. — (c) Fab. decret. habes de Cons. dist. 2, c. 16, et ibi citatur, Concil. Agath. c. 18, c. Seculares.

Eucharistiam sumerent, id quod postea a multis conciliis, præsertim vero ab Agathensi primo confirmatum est.

Communicare semel in anno quando præceptum.

LXVI. Ad extremum, cum eo res adducta esset, ut non modo sancta illa et salutaris præceptio non servaretur; sed in plures etiam annos sacra Eucharistiæ communicatio differetur, decretum est in Lateranensi (a) concilio ut semel ad minus singulis annis in Pascha fideles omnes sacrum Domini corpus acciperent: qui vero id facere neglexissent, Ecclesiæ aditu prohiberentur.

Ante usum rationis communicare non licet.

LXVII. Verum quamvis hæc lex Dei et Ecclesiæ auctoritate sancita, ad omnes fideles pertineat: docendum est tamen eos excipi, qui nondum rationis usum propter ætatis imbecillitatem habent; hi enim neque sacram Eucharistiam a profano et communi pane sciunt discernere, neque ad eam accipiendam pietatem animi et religionem afferre possunt. Atque id etiam a Christi Domini institutione alienissimum videtur; inquit enim: (b) Accipe et comedit: infantes autem idoneos non esse qui accipiant et comedant, satis constat.

Infantibus olim dabatur Eucharistia.

LXVIII. Vetus quidem illa fuit in quibusdam locis consuetudo, (c) ut infantibus etiam sacram Eucharistiam præberent: sed tamen tum ob eas causas, quæ ante dictæ sunt, tum ob alias chri-

(a) Citat. lib. 5, Decr. tit. de Penit. et remiss. c. Omnis utriusque sexus.—(b) Matth. 26, 26.—(c) Cypr. de lapsis post med.

stianæ pietatis maxime consentaneas jamdiu ejusdem Ecclesiæ auctoritate id fieri desivit.

Nota. Qua vero ætate pueris sacra mysteria danda sint, nemo melius constituere poterit, quam pater et sacerdos cui illi confitentur peccata: ad illos enim pertinet explorare, et a pueris percunctari, an hujus admirabilis sacramenti cognitionem aliquam acceperint et gustum habeant.

Amentibus quando danda Eucharistia.

LXIX. Amentibus præterea, qui tunc a pietatis sensu alieni sunt, sacramenta dare minime oportet; quamvis, si antequam in insaniam incidissent, piam et religiosam animi voluntatem præse tulerint, licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginensis decreto (a) Eucharistiam administrare: modo vomitionis, vel alterius indignitatis et incommodi periculum nullum timendum sit.

Sub utraque specie communicare solis sacerdotibus licet.

LXX. Quod vero ad communicandi ritum pertinet, doceant parochi sanctæ Ecclesiæ lege interdictum esse ne quis sine ipsius Ecclesiæ auctoritate, præter sacerdotes, corpus Domini in sacrificio conficiens, sub utraque specie sacram Eucharistiam sumat: nam, ut a Tridentina Synodo (b) explicatum est, quamvis Christus Dominus in ultima cœna altissimum hoc sacramentum in panis et vini speciebus instituerit et Apostolis tradiderit; ex eo tamen non efficitur, hanc legem a Domino Salvatore constitutam esse, ut omnibus fidelibus sacra mysteria sub utraque specie ad-

(a) Conc. Cart. 4, 76. — (b) Sess. 21, de Com. sub utraque specie, can. 1, 2, 3.

ministranda sint. Etenim idem Dominus noster, cum de hoc sacramento loqueretur, alterius tantum speciei sæpius meminit, ut cum inquit: (a) Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; et: Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita, et: Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. *Unius tantum speciei usum sufficere ad perfectam communionem, colliges ex Tertull. lib. 2 ad Uxorem. Cypr. de Lapsis. Orig. Hom. 13 in Exod. Basil. Epist. ad Cæsar. Patr. August. Epist. 86. Hier. in Apol. ad Pammach. Chrysost. Hom. 41. Operis imperf. in Matth.*

Cur laicis utriusque speciei usus non concedatur.

LXXI. Multis vero, et iis quidem gravissimis rationibus adductam esse Ecclesiam patet, ut hanc potissimum sub altera specie communicandi consuetudinem non solum approbaret, sed etiam decreti auctoritate firmaret.

Prima ratio. — Primum enim maxime cavendum erat, ne sanguis Domini in terram fundetur, quod quidem facile vitari posse non videbatur, si in magna populi multitudine eum ministrare oportuisset.

Secunda ratio. — Præterea cum sacra Eucharistia ægrotis præsto esse debeat, magnopere timendum erat, ne, si diutius vini species asservaretur, coalesceret.

Tertia ratio. — Permulti præterea sunt qui vini saporem ac ne odorem quidem perferre ullo modo possint.

Quarta ratio. — Quare, ne quod spiritualis salutis causa dandum est, corporis valetudini noceret, prudentissime sancitum est ab Ecclesia,

(a) Joan. 6, 51.

ut panis tantummodo speciem fideles acciperent. *Quinta ratio.* — Accedit ad alias rationes, quod in pluribus provinciis summa vini penuria laboratur: neque id aliunde sine maximis impensis, ac nonnisi longissimis et difficillimis itineribus conveyi potest.

Sexta ratio. — Deinde, quod maxime omnium ad rem pertinet, convellenda erat eorum hæresis qui negabant sub utraque specie totum Christum esse: sed corpus tantum exsangue sub panis, sanguinem autem sub vini specie contineri asserabant. Ut igitur fidei catholica veritas magis ante omnium oculos poneretur, sapientissimo consilio alterius speciei, hoc est panis, communicatio inducta est. Sunt et alia rationes ab iis collectæ, qui de hoc argumento disserunt: quæ si opus esse videbitur, a parochis afferri poterunt.

Minister sacramenti Eucharistiæ solus sacerdos.

LXXII. Jam de ministro, quamvis id a nemine fere ignorari possit, agendum est, ne quid prætermisum sit, quod ad hujus sacramenti doctrinam pertinere videatur. Itaque tradendum est, solis sacerdotibus potestatem datam esse ut sacram Eucharistiam conficiant, ac fidelibus distribuant. Eum autem morem in Ecclesia semper servatum esse, ut fidelis populus a sacerdotibus sacramenta acciperet, sacerdotes autem sacra facientes ipsi se communicarent, sancta Tridentina Synodus (a) explicavit ostenditque hanc consuetudinem tanquam ab apostolica traditione profectam, religiose retinendam esse; cum præsertim hujus rei illustre nobis exemplum Christus Dominus reliquerit, qui et sanctissimum corpus

(a) Sess. 15, c. 49.

suum (a) consecravit, et Apostolis suis manibus porrexil.

Vasa seu lintea sacra tangere laicis prohibitum.

LXXIII. Verum, ut quacumque ratione tanti sacramenti dignitati consulatur, non modo ejus administrandi potestas solis sacerdotibus data est: sed lege etiam Ecclesia vetuit, ne quis, nisi consecratus esset, sacra vasa, lintea et alia instrumenta, quæ ad illius confectionem necessaria sunt, tractare aut tangere auderet; modo gravis aliqua necessitas non incideret. Ex quo tum sacerdotes ipsi, tum reliqui fideles intelligere possunt, quanta religione et sanctitate præditos esse oporteat, qui ad Eucharistiam, vel consecrandam vel sumendam accedunt.

Improbis ministri Eucharistiæ sanctitatem non minuunt.

LXXIV. Quanquam, quod antea de cæteris sacramentis dictum est, ea non minus per improbos administrari, si quæ ad illorum perfectam rationem attinent riteserventur, idem valet in Eucharistiæ sacramento. Neque enim hæc omnia ministrorum merito niti, sed Christi Domini virtute et potestate geri credendum est. Hæc sunt quæ de Eucharistiâ, ut sacramentum est, explicanda erunt.

De Eucharistiâ ut sacrificium est.

LXXV. Nunc, quod restat discendum ut sacrificium est, explanare oportet, ut intelligant parochi quæ potissimum de hoc mysterio, quemadmodum sancta Synodus (b) decrevit, dominicis et

(a) Matth. 26, Marc. 14, 22.— (b) Sess. 22, princip. c. 3.

festis diebus fidei populo tradere debeant. Etenim hoc sacramentum non solum thesaurus est cœlestium divitiarum, quo si bene utamur, Dei gratiam nobis conciliamus et amorem: sed in eo præcipua quædam ratio inest, qua ei pro immensis in nos collatis beneficiis aliquam gratiam referre possumus. At vero hæc victima, si rite et legitime immoletur, quam grata et accepta Deo sit, ex hoc colligitur. Si enim veteris legis sacrificia de quibus scriptum est: (a) Sacrificium et oblationem noluisti; et iterum: (b) Si voluisses sacrificium, dedissem utique; holocaustis non delectaberis: ita placuerunt Domino, ut Scriptura Deum (c) adoratum esse odorem suavitatis, id est, grata ei et accepta fuisse, testetur. Quid nobis sperandum de eo sacrificio, in quo ille ipse immolatur atque offertur, de quo cœlestis vox his audita esse: (d) Hic est Filius meus dilectus, in quo bene mihi complacui. Hoc igitur mysterium parochi diligenter exponant, ut cum fideles ad rem divinam convenerint, attente et religiose sacra illa, in quibus intersunt, meditari discant.

Duabus de causis instituta est Eucharistia.

LXXVI. In primis autem docebunt Eucharistiam duabus de causis a Christo Domino institutam esse; altera est, ut cœlestis animæ nostre alimentum esset, quo vitam spiritualem tueri et conservare possemus; altera, ut Ecclesia perpetuum sacrificium haberet, quo peccata nostra expiantur, et cœlestis Pater sceleribus nostris sæpe graviter offensus, ab ira ad misericordiam, a justæ animæ diversionis severitate ad clementiam

(a) Psalm. 59, 7.— (b) Ps. 50, 18.— (c) Gen. 8, 21.— (d) Matth. 3, 17.

traduceretur. Hujus rei figuram et similitudinem in (a) Agno paschali licet anidmavertere, qui ut sacrificium et sacramentum a filiis Israel offerri et comedi consueverat. Vide Trident. de Sacrificio missæ, c. 1 et 3. Dionys. l. 1, de Eccles. Hier. c. 5. Ignat. Epist. ad Smyrn. Tertull. lib. de Orat. Iren. l. 4, c. 52. Aug. l. 10 de Civit. Dei, c. 10, et l. 17, c. 20, et 18, c. 53, et l. 19, c. 25, et l. 22, c. 8. et alibi passim.

Quantum sit beneficium Eucharistiae.

LXXVII. Nec vero, cum Salvator noster Deo Patri se ipsum in ara crucis oblaturus esset, ullam suæ erga nos immense charitatis illustriorem significationem dare potuit, quam cum nobis visibile sacrificium reliquit, quo cruentum illud semel in cruce paulo post immolandum instauraretur, ejusque memoria usque in finem sæculi quotidie summa cum utilitate ab Ecclesia per universum orbem diffusa coleretur.

Sacrificium inter et sacramentum differentia.

LXXVIII. Differunt autem plurimum inter se hæc duæ rationes.

Prima. — Sacramentum enim consecratione perficitur: omnis vero sacrificii vis in eo est, ut offeratur. Quare sacra Eucharistia, dum in pyxide continetur, vel ad ægrotum defertur, sacramenti, non sacrificii rationem habet.

Secunda. — Deinde etiam, ut sacramentum est, iis qui divinam hostiam sumunt, meriti causam affert, et omnes illas utilitates, quæ supra commemoratæ sunt: ut autem sacrificium est, non merendi solum, sed satisfaciendi quoque efficientiam continet. Nam ut Christus Dominus in pas-

(a) Deut. 16, 1 et seqq.

sione sua pro nobis meruit ac satisfecit, sic qui hoc sacrificium offerunt, quo nobiscum communicant, dominicæ passionis fructus merentur ac satisfaciunt.

Sacrificium missæ a quo et quando institutum.

LXXIX. Jam de hujus sacrificii institutione nullum ambigendi locum sancta Tridentina Synodus (a) reliquit: declaravit enim in extrema cœna a Christo Domino institutum esse; simulque anathemate eos damnavit qui asserunt verum et proprium sacrificium Deo non offerri, aut offerre nihil aliud esse quam Christum ad manducandum dari.

Soli Deo sacrificium offerendum, et non sanctis.

LXXX. Nec vero illud prætermisit quin diligenter explicaret (b) uni Deo sacrificium fuerit: nam etsi Ecclesia interdum missas in memoriam et honorem sanctorum celebrare consuevit, non tamen illis sacrificium, sed uni Deo, qui sanctos immortalis gloria coronavit, offerri docuit. Quare nec sacerdos unquam dicere solet: Offero tibi sacrificium, Petre vel Paule, sed (c) dum uni soli Deo immolat, gratias illi agit pro beatissimorum martyrum insigni victoria, eorumque patrocinium ita implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in caelis, quorum memoriam facimus in terris. Hæc autem, quæ de hujus sacrificii veritate a catholica Ecclesia tradita sunt, ex Domini verbis accepit, cum extrema illa nocte hæc ipsa

(a) Sess. 22. de Sacr. missæ, c. 1, et can. 1 et 2. — (b) Trid. Synod. sess. 21, c. 3. — (c) Aug. contra Faust. lib. 20, c. 24.

sacra mysteria Apostolus commendans: (a) Hoc facite, inquit, in meam commemorationem.

Nota. Eos enim, quemadmodum a sancta Synodo delinitum est, (b) tunc sacerdotes instituit, præcipique ut ipsi, et qui eis in sacerdotali munere successuri essent, corpus ejus immolarent et offerrent; atque id etiam Apostoli verba ad Corinthios scripta satis demonstrant, cum ait: (c) Non potestis calicem Domini bibere et calicem dæmoniorum: non potestis mensam Domini participes esse, et mensam dæmoniorum. Ut enim pro dæmoniorum mensa altare in quo eis immolabatur intelligendum est, ita etiam (ut, quod Apostolus proponit, probabili argumentatione concludatur) mensa Domini nihil aliud, nisi altare in quo sacrificium Domino fiebat, significare potest.

Eucharistiæ sacrificii figuræ et prophetiæ.

LXXXI. Quod si ex Veteri Testamento hujus sacrificii figuram et oracula requiramus, primum quidem de eo Malachias apertissime vaticinatus est his verbis: (d) Ab ortu solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus: et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Præterea, hæc hostia tam ante quam post latam legem, variis sacrificiorum generibus prænuntiata est: etenim bona omnia, quæ iis sacrificiis significabantur, hæc una victima, tanquam omnium perfectio et absolutio, complexa est. Verum tamen nulla in re ejus imaginem magis expressam licet videre,

(a) Luc. 22, 19. 1 Cor. 11, 24. — (b) Conc. Trid. sess. 22, c. 1. — (c) 1 Cor. 10, 21. — (d) Mach. 1, 11.

quam in (a) Melchisedech sacrificio: ipse enim Salvator (b) sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus et sanguinem suum in extrema cœna sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit.

Sacrificium missæ et sacrificium crucis unum et idem.

LXXXII. Unum itaque et idem sacrificium esse fatemur, et haberi debet, quod in missa peragitur, et quod in cruce oblatum est, quemadmodum una est et eadem hostia, Christus videlicet Dominus noster, qui seipsum in ara crucis semel tantummodo cruentum immolavit. Neque enim cruenta et incruenta hostia duæ sunt hostiæ, sed una tantum, cujus sacrificium, postquam Dominus ita præcepit: (c) Hoc facite in meam commemorationem, in Eucharistia quotidie instauratur.

Christus et sacerdotes sunt unus sacerdos.

LXXXIII. Sed unus etiam atque idem sacerdos est Christus Dominus: nam ministri (d) qui sacrificium faciunt, non suam sed Christi personam suscipiunt, cum ejus corpus et sanguinem conficiunt, id quod et ipsius consecrationis verbis ostenditur: neque enim sacerdos inquit: Hoc est corpus Christi; sed, Hoc est corpus meum: personam videlicet Christi Domini gerens, panis et vini substantiam in veram ejus corporis et sanguinis substantiam convertit.

(a) Gen. 14, 18. — (b) Heb. 7, 17. Ps. 109, 4. — (c) Luc. 22, 19. 1 Cor. 11, 24. — (d) Chrys. Hom. 2 in 2 ad Timoth. et hom. de Prod. Judæ. Ambros. lib. 4 de Sacram. c. 4.

Missæ est laudis et propitiationis sacrificium.

LXXXIV. Quæ cum ita sint, sine ulla dubitatione docendum est, id quod etiam sancta Synodus (a) explicavit, sacrosanctum missæ sacrificium esse non solum laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii quod in cruce factum est, sed vere etiam propitiatorium sacrificium, quo Deus nobis placatus et propitius redditur.

Missam offerens ut decet, misericordiam consequitur.

LXXXV. Quare si puro corde et accensa fide, et intimo nostrorum scelerum dolore affecti hanc sanctissimam hostiam immolemus et offeramus: dubitandum non est quin (b) misericordiam a Domino consecuturi sumus et gratiam in auxilio opportuno; hujus enim victimæ odore ita delectatur Dominus, ut gratiæ et pœnitentiæ donum nobis impertiens peccata condonet. Quam obrem et sollemnis est illa Ecclesiæ precatio: (c) Quoties hujus hostiæ commemoratio celebratur, toties opus nostræ salutis exercetur, nimirum uberrimi illi cruentæ hostiæ fructus per hoc in-cruentum sacrificium ad nos manant.

Missæ vivis et defunctis fidelibus prodest.

LXXXVI. Deinde vero hujus sacrificii eam vim esse, parochi docebunt, ut non solum immolanti (d) et sumentis prosit, sed omnibus etiam fidelibus, sive illi nobiscum in terris vivant, sive jam in Domini mortui, nondum plane expiati sint. Neque enim minus ex Apostolorum certissima

(a) Trident. sess. 22. De Sacrif. missæ, c. 2 et can. 5.

(b) Hebr. 4, 16. — (c) Secreta Dom. 9 post Pentec. —

(d) Trid. Synod. sess. 22, c. 2.

traditione pro his utiliter offertur, quam pro vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus ac quibusvis calamitatibus et angustiis.

Missæ nunquam est dicenda privata.

LXXXVII. Ex quo facile perspicitur omnes missas communes censendas esse, ut quæ ad communem omnium fidelium utilitatem et salutem pertineant.

Ad quid in missa tot cæremoniæ.

LXXXVIII. Habet autem hoc sacrificium multos, eosque maxime insignes ac sollemnes ritus quorum nullus supervacaneus aut inanis existimandus est; verum omnes eo spectant, ut et tanti sacrificii majestas magis eluceat, et salutaribus mysteriis intuendis ad rerum divinarum, quæ in eo sacrificio occultæ sunt, contemplationem fideles excitentur. Sed de his nihil est ut plura dicamus: tum quia hoc argumentum longiorem explanationem postulare videtur, quam propositæ institutioni conveniat: tum quia innumerabiles pene libellos et commentarios, qui de hac re a piis et doctissimis viris conscripti sunt, sacerdotes in promptu habebunt. Hactenus igitur satis fuerit earum rerum quæ ad Eucharistiam, tum qua sacramentum, tum qua sacrificium sit, pertinent, potiora capita, juvante Domino, exposuisse.

DE PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

Pœnitentiæ sacramenti necessitas.

I. Quemadmodum humanæ naturæ fragilitas et imbecillitas omnibus nota est, eamque in seipso quisque facile experitur: ita quantum habeat necessitatem pœnitentiæ sacramentum, ignorare nemo potest. Quod si diligentiam, quæ a parochis